

Hvidvask eller klatvask?

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

Når det kommer til en stramning af hvidvaskloven, hvad har finansielle institutioners rådgivning om forsikringsforhold så at gøre med etablering af andelsklasser i investeringsforeninger og med regler om firmapensionskassers outsourcing? Hvis svaret er, at det hele hører under Økonomi- og Erhvervsministeriets område, så er der ikke noget at indvende mod den ellers noget uigennemsigtige ret, der serveres i lovforslag L 120, der blev fremsat d. 28. januar af Økonomi- og Erhvervsministeren.

Jeg har tidligere i disse spalter skrevet om hvidvasklovgivningen, der efter 11. september 2001 tog et tigerspring til at omfatte en skrækkeligt masse brancher og som hele tiden udvikler sig. Grundtanken bag hvidvaskloven er vældig fornuftig. Oplysninger til politiet om, at personer tilsyneladende er i besiddelse af penge, de ikke umiddelbart kan forklare eksistensen af og som de forsøger at få til at indgå i en hushandel, en bankoverførsel eller andet, kan være en glimrende hjælp til opklaring af den forbrydelse, som pengene stammer fra. Også oplysninger om at nogen forsøger at overføre penge til terrorister er naturligvis nyttige for politiet.

Et af problemerne med hvidvaskloven er imidlertid, at den pålægger en meget lang række af forskellige erhverv ganske tunge pligter til at uddanne personale, til at kræve identitetsoplysninger, til at se legitimation, til at foretage nærmere undersøgelser og endelig til eventuelt at indberette en mistanke om hvidvask. Pligter, der ikke nødvendigvis står mål med det "udbytte" samfundet har af de modtagne indberetninger.

Det netop fremlagte (halvskjulte) forslag til ændring af hvidvaskloven er da heller ingen undtagelse til princippet om lovens ekspansive karakter (selv i hvidvasksekretariatets årsberetning for 2008, omtales lovkravene på området som »ganske omfattende«), og desværre gør den ikke det netop nævnte problemer meget mindre.

I 2006 blev der indført en regel om, at f.eks. advokater, der optager et nyt klientforhold ikke blot skal sikre sig identiteten af den person, der henvender sig til advokaten, men også af det selskab eller den anden person, på hvis vegne »klienten« handler. Et typetilfælde: en person møder op hos en advokat og siger, at han repræsenterer et stort firma. Advokaten skal da sikre sig såvel personens identitet som firmaets identitet og eksistens (f.eks. via virksomhedsregistre, regnskaber eller lignende).

Efter lovforslaget fra januar måned skal advokaten i eksemplet fremover til overflod sikre sig, at »den, der handler på vegne af en anden, er beføjet dertil«. Af bemærkningerne til denne bestemmelse fremgår bl.a.:

»Forslaget vedrører fuldmagtsforhold ... En fuldmægtig er en person eller en virksomhed, der kan indgå aftaler på en andens vegne med den virkning, at fuldmagtsgiveren bliver retligt forpligtet af aftalen. Fuldmægtigen handler i fuldmagtsgiverens navn og for dennes regning.

Kravet om, at de af hvidvaskloven omfattede virksomheder og personer skal sikre sig, at der er tale om et fuldmagtsforhold, indebærer, at der skal forelægges en eller anden form for dokumentation. Fuldmagten skal således have en »særlig tilværelse«, dvs. typisk en skriftlig fuldmagt eller en stillingsfuldmagt. De af loven omfattede virksomheder og personer har en egen interesse i at sikre sig bevis for et fuldmagtsforhold for ikke at påføre sig unødige juridiske risici.«

Disse krav til dokumentation af, at den, der siger at han eller hun repræsenterer en anden, rent faktisk også gør det, strider imidlertid imod reglerne i aftaleloven – hvor vi bl.a. også har regler om fuldmagtsforhold. Af disse regler fremgår således helt klart, at en fuldmagt ikke behøver at fremgå af noget stykke papir. Også fuldmagter, der alene hviler på en mundtlig aftale mellem fuldmægtigen og den, der har givet fuldmagten er fuldt ud gyldige. Af samme grund er det efter aftalelovens regler, den der optræder som fuldmægtig for en anden, der indestår for, at han rent faktisk er fuldmægtig for den pågældende.

For en umiddelbar betragtning kan det foreslåede krav i hvidvaskloven virke relativt harmløst – ja måske endda fornuftigt. Også som regelsættet i dag er udformet, vil der – såfremt f.eks. advokaten kommer i tvivl om, hvorvidt den pågældende nu er fuldmægtig – kunne være en pligt til at advokaten også undersøger dette nærmere. Problemet med forslaget er imidlertid, at hvidvaskloven fremover vil pålægge en ubetinget pligt for de erhverv, der er omfattet af hvidvaskloven til at kræve dokumentation for fuldmagtsforholdet i alle tilfælde. Det vil sige, at hver gang en fuldmægtig henvender sig til en ejendomsmægler, en advokat, en revisor, en bank, et forsikringsselskab, en forsikringsmægler, en valutahandler, eller en pengeoverførselsvirksomhed m.v., skal han forevise dokumentation for fuldmagtsforholdet. Derved afmonteres den normale og gennemprøvede fleksibilitet, der er i de gældende aftaleretlige regler.

Godt gemt i hvidvaskloven er der således nu mindst to elementer, der har en betydelig og vidtrækkende konsekvens for en lang række helt almindelige, normale retlige muligheder. Den ene er den, der allerede gælder i dag: at forhandlere af varer ikke må modtage kontant betaling på 100.000 kr. eller derover, og den anden vil – hvis forslaget bliver vedtaget – være, at man i næsten alle tilfælde vil være nødt til at udstyre sin fuldmægtig med bevis for, at han nu også er fuldmægtig.

En anden særdeles vidtrækkende bestemmelse i forslaget er, at alle de erhvervsdrivende, der er omfattet af loven, fremover vil have pligt til hver 14. dag at gå ind på en hjemmeside, tilhørende et forum, der hedder FATF (hvilket står for The Financial Action Task Force) for at kontrollere, om der her er offentliggjort navne på lande, hvor der må »anses at være en særlig risiko for hvidvask eller finansiering af terrorisme.« Også dette vil blive en ubetinget pligt efter lovforslagets ordlyd, hvor det således siges: »Pligten til at være opmærksom på sidstnævnte transaktioner indtræder 14 dage efter erklæringens offentliggørelse på Financial Action Task Force's hjemmeside.«

Terrorisme er et markant problem i verden i dag og anmeldelse af formodet hvidvask er, som nævnt, en glimrende hjælp til efterforskningen og forebyggelsen af mange typer af forbrydelser. Der er imidlertid grund til at stoppe op og spørge om ikke de pligter og reguleringer, man i stadig stigende omfang har gennemført af hvidvasklovgivningen, efterhånden har nået det punkt, hvor de få gevinster, der måtte være at hente, ikke længere kan begrunde de indgreb i den almindelige samhandel og de byrder, man pålægger de omfattede erhverv. Man kan i den forbindelse undre sig over, at lovforslaget nævner, at det ikke vil medføre "administrative konsekvenser" for erhvervslivet.

I disse overvejelser hører det også med, at de her foreliggende forslag ikke er nogle som Danmark er forpligtet til at indføre. De er således udelukkende begrundet med, at der er tale om »anbefalinger« fra det omtalte forum, FATF, der består af embedsmænd og anklagere fra

32 lande og to organisationer, der alle beskæftiger sig professionelt (og enøjjet?) med bekæmpelse af hvidvask og finansiering af terrorisme. Vi kan således blot lade være.